

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
ข้อมูล ณ วันที่ ๔ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายสิงห์ จำปาแดง...
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๔/๘ หมู่ที่ ๒ บ้านทับสงฆ์ ตำบลทับช้าง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
โทรศัพท์ ๐๘๙-๑๓๑-๘๐๒๒ Facebook สิงห์ จำปาแดง Line-.....
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๐๔
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา
สถานการศึกษา
คณะ/สาขาวิชา
๖. อาชีพปัจจุบัน
☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ.....
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๘๙๖,๐๐๐ บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ผักปลอดภัย
๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๑.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
การผลิตผักปลอดภัย
๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๖.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๑) ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การผลิตผักปลอดภัย
 - ๒) ฐานเรียนรู้ที่ ๒ การควบคุมและการจัดการศัตรูพืช
 - ๓) ฐานเรียนรู้ที่ ๓ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
 - ๔) ฐานเรียนรู้ที่ ๔ การบริหารจัดการน้ำ
 - ๕) ฐานเรียนรู้ที่ ๕ เศรษฐกิจพอเพียง
 - ๖) ฐานเรียนรู้ที่ ๖ การผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ
๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๓.....หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๑) หลักสูตรการผลิตผักปลอดภัย
 - ๒) หลักสูตรการควบคุมและการจัดการศัตรูพืช
 - ๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๑).หลักสูตรการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๓..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๑).หลักสูตรการบริหารจัดการน้ำ

๒).หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง

๓).หลักสูตรการผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การผลิตผักปลอดภัย เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เกษตรกรเกี่ยวกับหลักการผลิตผักปลอดภัย ตามมาตรฐาน GAP และมาตรฐานผักปลอดภัยจากสารพิษ (Q) ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรใช้วิธีการทางชีวภาพและการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตผักที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพิ่มรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรในอำเภอสอยดาว สร้างเครือข่ายผู้ผลิตผักปลอดภัย และเชื่อมโยงสู่ตลาดท้องถิ่น

เนื้อหาของหลักสูตร ประกอบด้วย

๑). หลักการผลิตผักปลอดภัย

- ความหมาย ความสำคัญ และความแตกต่างจากผักทั่วไป

- มาตรฐาน GAP และการจัดการด้านความปลอดภัยอาหาร

๒). การจัดการดินและน้ำ

- การเตรียมดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด

- การจัดการคุณภาพน้ำให้อยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย

๓). การใช้เมล็ดพันธุ์และการเพาะปลูกที่เหมาะสม

- การเลือกพันธุ์ผักที่เหมาะสมกับพื้นที่

- เทคนิคการเพาะกล้า การย้ายปลูก และการจัดการแปลง

๔). การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแบบปลอดภัย

- การใช้สารชีวภัณฑ์ สมุนไพร การใช้ตาข่ายคลุมแปลง

- การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)

๕). การเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว

- วิธีเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องเพื่อรักษาคุณภาพ

- การคัดแยก บรรจุภัณฑ์ และการเก็บรักษา

๖). การตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่ม

- การพัฒนาคุณภาพและการรับรองมาตรฐาน

- การจำหน่ายผ่านตลาดท้องถิ่น ตลาดสีเขียว โรงพยานาล โรงเรียน และช่องทางออนไลน์

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ การบรรยายให้ความรู้ (Knowledge Lecture) การสาธิตในแปลงจริง (Demonstration Plot) และการฝึกปฏิบัติ (Hands-on Training) ให้เกษตรกรลงมือปฏิบัติจริงในกระบวนการ เช่น การผสมปุ๋ยอินทรีย์ การสกัดสมุนไพรไล่แมลง

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

เกษตรกรต้นแบบเจ้าของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี มีความเชี่ยวชาญในการผลิตผักปลอดภัย ได้มีส่วนสำคัญต่อการจัดทำแผนบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร ระดับจังหวัด โดยทำหน้าที่เป็นผู้สะท้อนข้อมูลสถานการณ์จริงในพื้นที่ อาทิ ปัญหาด้านการผลิต การจัดการศัตรูพืช ต้นทุนการผลิต และช่องทางการตลาด ตลอดจนเป็นผู้รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอจากเครือข่ายเกษตรกรในชุมชนเพื่อส่งต่อให้แก่คณะกรรมการ เริ่มต้นจากคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร ระดับอำเภอ

นอกจากนี้ เกษตรกรต้นแบบยังทำหน้าที่เป็นต้นแบบด้านการปฏิบัติ (Best Practice) ในการผลิตผักปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP/Organic สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการเกษตรของจังหวัด และสนับสนุนการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา และการพาณิชย์ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรที่ครอบคลุมทุกมิติ อันก่อให้เกิดแผนงานและโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร และประชาชนอย่างแท้จริง

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)
(ภาคผนวก)

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการเริ่มต้นผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรต้นแบบ พื้นที่อำเภอสอยดาว เริ่มจากแต่เดิมการประกอบอาชีพปลูกกล้วยไข่เชิงเดี่ยวเป็นหลัก แต่เมื่อประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำอย่างต่อเนื่อง

ทำให้รายได้ไม่มั่นคงและมีความเสี่ยงต่อการดำรงชีพ เกษตรกรต้นแบบจึงตระหนักถึงข้อจำกัดของระบบเกษตรเชิงเดี่ยว และได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิตไปสู่เกษตรกรรมแบบผสมผสาน โดยเน้นการปลูกผักปลอดภัยหมุนเวียนตามฤดูกาล อาทิ คะน้า ผักกาด กวางตุ้ง ผักบุ้ง ถั่วพลู และผักกาด และผักชนิดต่าง ๆ เพื่อให้มีผลผลิตสม่ำเสมอสำหรับการบริโภคในครัวเรือน และสร้างรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปี

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับการประยุกต์ใช้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยเกษตรกรต้นแบบเลือกที่จะกระจายความเสี่ยงจากการพึ่งพาพืชเศรษฐกิจเพียงชนิดเดียว มาสู่การผลิตที่หลากหลายและสอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่ การดำเนินการนี้ยังตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการวางแผนการผลิต

นอกจากนี้ การผลิตผักปลอดภัยในลักษณะดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดของ การเกษตรยั่งยืน ซึ่งมุ่งสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการลดการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก การดูแลรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและคุณภาพน้ำ ตลอดจนการสร้าง ความมั่นใจด้านความปลอดภัยทางอาหารให้แก่ผู้บริโภค อันเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรที่มั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ความท้าทายจากปัญหาจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว (Monoculture) เป็นสาเหตุที่ผลักดันให้เกษตรกรต้นแบบต้องปรับตัวไปสู่การผลิตพืชแบบผสมผสาน สามารถสรุปปัญหาได้ ดังนี้

๑. ปัญหาทางเศรษฐกิจ

ความเสี่ยงด้านราคา หากผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ เกษตรกรเสียหายหนัก เพราะไม่มีรายได้จากพืชชนิดอื่นมาทดแทน ต้นทุนการผลิตสูง: ต้องใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาผลผลิตขาดความมั่นคงทางรายได้ พืชเชิงเดี่ยวมักเกี่ยวเกี่ยวเป็นฤดูกาล ทำให้ไม่มีรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปี

๒. ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดินเสื่อมโทรมจากการปลูกพืชชนิดเดียวซ้ำ ๆ ทำให้ดินขาดความสมดุลของธาตุอาหาร ศัตรูพืชสะสม ศัตรูพืชและโรคในพืชจะขยายพันธุ์ได้ง่ายในระบบที่ไม่มีการหมุนเวียนพืช การใช้สารเคมีมากเกินไป เกษตรกรจำเป็นต้องพึ่งพาสารกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมี ซึ่งทำให้เกิดการปนเปื้อนในดิน น้ำ และอากาศ สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การปลูกพืชชนิดเดียวในพื้นที่กว้างทำให้ระบบนิเวศอ่อนแอ

๓. ปัญหาด้านสังคมและคุณภาพชีวิต

ความเสี่ยงต่อสุขภาพเกษตรกร จากการสัมผัสสารเคมีอย่างต่อเนื่อง การพึ่งพาตลาดและพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรอง ต้องขายตามราคาที่ตลาดกำหนด ลดทอนความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน เพราะเกษตรกรผลิตเพื่อขายเป็นหลัก แต่ต้องซื้ออาหารอื่น ๆ จากตลาด

๔. ปัญหาด้านโครงสร้างและระยะยาว

เกษตรเชิงเดี่ยวทำให้เกษตรกรติดอยู่ในวงจรหนี้สิน ลงทุน ขาดทุน ส่งผลต่อความยั่งยืนในระดับชุมชนและประเทศ เพราะเศรษฐกิจการเกษตรขาดเสถียรภาพ ไม่สอดคล้องกับแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรยั่งยืน ที่เน้นการกระจายความเสี่ยงและใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑. การเลือกพื้นที่และการเตรียมดิน

ต้องรู้หลักการปรับปรุงดิน เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด เข้าใจการวิเคราะห์ดิน (pH อินทรีย์วัตถุ ธาตุอาหาร) เพื่อปรับปรุงให้เหมาะกับชนิดพืช การจัดการระบบน้ำและการระบายน้ำที่ดี เพื่อลดการสะสมโรค

๒. การเลือกพันธุ์และวางแผนการปลูก

ต้องเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับฤดูกาลและภูมิอากาศ (เช่น ค่ะน้ำ ผักกาด ในฤดูหนาว ปลูกผักบุ้ง ถั่วพู ในฤดูฝน) มีความรู้ด้านความหลากหลายทางพันธุกรรม เพื่อลดความเสี่ยงจากโรคระบาด เข้าใจหลักการหมุนเวียนพืช (Crop rotation) เพื่อรักษาสมดุลของดิน

๓. การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)

รู้จักวงจรชีวิตของแมลงศัตรูพืช โรค และวัชพืช ใช้ชีวภัณฑ์ (เชื้อรา ไตรโคเดอร์มา บิวเวอเรีย) หรือสารสกัดจากพืช (สะเดา ข่า ตะไคร้หอม) ใช้กับดักแมลง การปลูกพืชไล่แมลง หรือการใช้โรงเรือนป้องกันใช้สารเคมีเท่าที่จำเป็น และต้องรู้วิธีเว้นระยะปลอดภัย (Pre-Harvest Interval :- PHI)

๔. การให้น้ำและการใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้อง

ต้องมีความรู้ด้าน ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และการคำนวณอัตราใช้ที่เหมาะสม หลักการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ระบบน้ำหยด และการให้น้ำตามระยะการเจริญเติบโต เข้าใจการเกิดปัญหาสารไนเตรตตกค้างในผัก และวิธีป้องกัน

๕. การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

วิธีการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมกับแต่ละชนิดผักเพื่อไม่ให้ช้ำ การทำความสะอาดและการลดการปนเปื้อน เช่น การใช้น้ำสะอาดและภาชนะที่ถูกต้องสุลักษณะ ความรู้ด้านการบรรจุหีบห่อและการเก็บรักษาที่คงคุณภาพและความปลอดภัย

๖. มาตรฐานการผลิตและการรับรอง

เกษตรกรต้องรู้จักมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) และ Organic การจดบันทึกข้อมูลการผลิต (Farm Record) เพื่อให้ตรวจสอบย้อนกลับได้ ความรู้เกี่ยวกับการตลาดและช่องทางจำหน่าย เช่น ตลาดค้าส่งในจังหวัด โรงเรียนหรือโรงพยาบาลในชุมชน

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ได้ร่วมดำเนินการขยายผลผลงานวิจัยของสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๖ กรมวิชาการเกษตร โดยการก่อสร้างโรงปุ๋ยหมักเติมอากาศแห่งแรกของภาคตะวันออก (ก่อสร้างภายในพื้นที่ ศพก. อำเภอสอยดาว) ทั้งนี้ ศพก. อำเภอสอยดาว ยังได้มีบทบาทในการสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์สำหรับการก่อสร้างโรงปุ๋ยดังกล่าว

การจัดตั้งโรงปุ๋ยหมักเติมอากาศ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสถานี่เรียนรู้ด้านการผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ สำหรับเกษตรกรและผู้สนใจในพื้นที่ โดยเทคโนโลยีการหมักปุ๋ยในระบบนี้เป็นการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุที่ไม่จำเป็นต้องกลับกอง แต่สามารถควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการหมัก ได้แก่ ความชื้น อากาศ และอุณหภูมิได้อย่างเหมาะสม จึงส่งผลให้ได้ปุ๋ยหมักที่มีคุณภาพสูง มีความสมบูรณ์ของอินทรีย์วัตถุ และมีธาตุอาหารพืชอยู่ในรูปที่พร้อมสำหรับการปลดปล่อยให้แก่พืชอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การผลิตผักปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) มีเป้าหมายหลัก คือ การทำให้ผลผลิตปลอดภัยต่อผู้บริโภค เกษตรกร และสิ่งแวดล้อม โดยต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ ขั้นตอนการผลิตผักปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP ได้แก่

๑. การเลือกพื้นที่และการเตรียมแปลง

- เลือกพื้นที่ปลอดจากแหล่งปนเปื้อน เช่น โรงงาน โรงพยาบาล หรือพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีอันตรายมาก่อน

- ตรวจสอบคุณภาพดินและน้ำ (pH, สารพิษตกค้าง, โลหะหนัก)
- ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์, ปุ๋ยพืชสด เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์

๒. การเลือกพันธุ์พืช

- ใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ปลอดจากเชื้อโรค
- เลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับฤดูกาลและภูมิอากาศในพื้นที่

๓. การเพาะปลูกและการจัดการแปลง

- ปฏิบัติตามหลักการหมุนเวียนพืช (Crop Rotation) เพื่อป้องกันโรคและศัตรูพืชสะสม
- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์/ชีวภาพ ร่วมกับปุ๋ยเคมีในปริมาณที่เหมาะสม
- จัดการน้ำอย่างเหมาะสม เช่น น้ำหยดหรือร่องน้ำ

๔. การจัดการศัตรูพืชแบบปลอดภัย

- ใช้วิธีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)
- การใช้ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราบีบาเวเรีย ไตรโคเดอร์มา
- การใช้พืชสมุนไพรไล่แมลง
- การใช้กับดักแมลง
- หากจำเป็นต้องใช้สารเคมี ต้องเลือกสารที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องและปฏิบัติตาม เว้นระยะปลอดภัยก่อนเก็บเกี่ยว (PHI)

๕. การเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องวิธี

- เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสมกับการบริโภค
- ใช้ภาชนะสะอาด ลดการซ้ำหรือปนเปื้อน
- ห้ามเก็บเกี่ยวระหว่างที่ยังมีการใช้สารเคมีไม่ครบกำหนด PHI

๖. การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- คัดแยกผัก ล้างทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาด
- ใช้ภาชนะบรรจุที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ
- จัดเก็บในที่เย็นหรือมีการถ่ายเทอากาศที่ดีเพื่อลดการเน่าเสีย

๗. การบันทึกข้อมูลการผลิต

- จัดทำสมุดบันทึกการผลิต (Farm Record Book) เช่น การใช้ปุ๋ย การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช วันเก็บเกี่ยว

- ข้อมูลนี้ใช้เพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้ หากมีปัญหาด้านความปลอดภัย

๘. การตรวจประเมินและรับรองมาตรฐาน

- เกษตรกรยื่นขอการรับรอง GAP จากกรมวิชาการเกษตร
- เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานจริง
- หากผ่านเกณฑ์จะได้รับใบรับรอง GAP และเลขทะเบียนแปลง

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ผัก.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๖.....ไร่

๑.๒)ลำไย.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๓๗.....ไร่

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)ปลาบึก.....จำนวน.....๖.....(ตัว)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)จำนวน.....(ตัว)

๓.๒)จำนวน.....(ตัว)

๓.๓)จำนวน.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓)จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....กว้างตุง.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

ต้นทุนรวม ๑๙,๖๙๘ บาท/ไร่

ผลผลิตคาดการณ์ ๑,๕๐๐ กก./ไร่

รายได้รวม (ที่ราคา ๒๐ บาท/กก.) ๓๐,๐๐๐ บาท/ไร่

กำไรสุทธิ ๑๐,๓๐๒ บาท/ไร่

ต้นทุนต่อกก. ๑๓.๑๓ บาท/กก.....

หมายเหตุ...เมล็ด ๐.๘ กก./ไร่...ปุ๋ยคอก ๒ ตัน...ปุ๋ยเคมี (๕๐ กก.) + ยูเรีย (๒๕ กก.)...ชีวภัณฑ์/สมุนไพร...ไผ่พรวน ๒ ไร่...ค่าแรงวันละ ๔๐๐ บาท...ค่าน้ำ/พลังงาน ๕๐๐ บาท...บรรจุภัณฑ์-ขนส่งเหมาจ่าย

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุผัก.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๖๐๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุลำไย.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๖๘๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑). ประโยชน์ต่อตนเอง (เกษตรกรต้นแบบ)

ลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ ไม่ต้องพึ่งพาพืชเพียงชนิดเดียวที่อาจเผชิญปัญหาราคาตกต่ำ มีรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปี เพราะการปลูกผักหลายชนิดสามารถเก็บเกี่ยวได้ต่อเนื่อง สร้างสุขภาพที่ดีขึ้น ครอบครัวสามารถบริโภคผักปลอดภัยที่ผลิตเอง ลดการรับสารพิษ ยกระดับบทบาทตนเองให้เป็นต้นแบบด้านการเกษตรปลอดภัยและเกษตรยั่งยืน

๒) ประโยชน์ต่อเกษตรกรรายอื่น

เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี เกษตรกรรายอื่นสามารถเข้ามาศึกษาวิธีการผลิตผักปลอดภัยได้โดยตรง กระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่ม ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผักปลอดภัยเพื่อผลิตและจำหน่ายร่วมกัน เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาด เกษตรกรรายย่อยอาศัยความเชื่อมั่นที่เกษตรกรต้นแบบสร้างไว้เพื่อขยายตลาดผักปลอดภัย

๓) ประโยชน์ต่อชุมชน

สร้างความมั่นคงทางอาหาร ชุมชนมีแหล่งผักปลอดภัยสำหรับการบริโภค ลดการพึ่งพาตลาดภายนอก เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก เกิดการหมุนเวียนรายได้ในพื้นที่ ทั้งจากการจำหน่ายผักและการจ้างงาน ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม การลดใช้สารเคมีทำให้ดิน น้ำ และระบบนิเวศปลอดภัยขึ้น ยกระดับภาพลักษณ์ของชุมชน ชุมชนได้รับการยอมรับว่าเป็นพื้นที่ต้นแบบการเกษตรปลอดภัย

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

ปุ๋ยหมักเติมอากาศ (Aerobic Composting) เป็นเทคโนโลยีที่อาศัยจุลินทรีย์ที่ต้องการออกซิเจน (Aerobic microorganisms) ในการย่อยสลายวัสดุอินทรีย์ สูตรของกรมวิชาการเกษตรนิยมใช้ มูลไก่ผสมกับ

แกลบ เนื่องจากมูลไก่ มีไนโตรเจนสูง (ช่วยเร่งการย่อยสลายและเพิ่มธาตุอาหาร) แกลบ มีคาร์บอนสูง ช่วยปรับสมดุล C:N และทำให้โครงสร้างกองปุ๋ยโปร่ง อากาศถ่ายเทได้ดี การเติมอากาศทำให้กระบวนการหมักรวดเร็ว ความร้อนสูงขึ้น (๕๕-๖๕°C) สามารถฆ่าเชื้อโรคและเมล็ดวัชพืชได้

๑) ช่วยรักษาสีแฉดล่อมและอนุรักษ์ทรัพยากร

ลดมลพิษจากของเสียการเกษตรและปศุสัตว์ เนื่องจากมูลไก่สด หากทิ้งไว้จะเกิดกลิ่นเหม็น ก๊าซแอมโมเนีย และปัญหาน้ำเสีย การนำมูลไก่มาผสมแกลบทำปุ๋ยหมักเติมอากาศ ช่วยแปรรูปของเสียให้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ ลดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม

๒) ลดการใช้ปุ๋ยเคมี

ปุ๋ยหมักมีธาตุอาหารหลักและธาตุอาหารรองในรูปที่พืชใช้ได้ทันที การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนบางส่วนของปุ๋ยเคมี ช่วยลดการสะสมของสารเคมีในดินและน้ำ

๓) อนุรักษ์ดินและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์

ปุ๋ยหมักช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินร่วนซุย อุ้มน้ำ และอากาศได้ดี ลดปัญหาดินเสื่อมโทรมจากการใช้ปุ๋ยเคมีต่อเนื่อง

๔) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

การหมักแบบเติมอากาศจะปล่อยก๊าซมีเทนและก๊าซไข่เน่า น้อยกว่าการหมักแบบไม่ใช้ออกซิเจน จึงช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๕) ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า

การนำวัสดุเหลือใช้ เช่น มูลไก่และแกลบ (ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการเกษตรและปศุสัตว์) มาใช้ประโยชน์ ถือเป็นการใช้เศรษฐกิจชีวภาพ และช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑) ผลต่อสิ่งแวดล้อม

ลดมลพิษจากของเสียการเกษตร มูลไก่สดที่ทิ้งไว้จะเกิดกลิ่นเหม็น น้ำเสีย และดึงดูดแมลงวัน การทำปุ๋ยหมักช่วยแปรรูปของเสียให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประโยชน์ได้

๒) ลดการปนเปื้อนสารเคมี

เมื่อเกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมีบางส่วน จะช่วยลดการสะสมสารเคมีในดินและน้ำ ลดการไหลบ่าของไนโตรเจนและฟอสฟอรัสที่ทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย

๓) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

การหมักแบบเติมอากาศปล่อยก๊าซมีเทน (CH₄) และก๊าซไข่เน่า (H₂S) น้อยกว่าการหมักไม่ใช้ออกซิเจน เป็นมิตรต่อบรรยากาศและช่วยบรรเทาปัญหาโลกร้อน

๔) ผลต่อทรัพยากรธรรมชาติ

อนุรักษ์ดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุ ทำให้ดินร่วนซุย มีโครงสร้างดีขึ้น ช่วยเก็บกักน้ำและอากาศในดิน ระบบรากพืชแข็งแรง ลดการพังทลายของดิน และรักษาคุณภาพน้ำลดการชะล้างและไหลบ่าของปุ๋ยเคมีลงสู่แหล่งน้ำ ลดความเสี่ยงการเกิดยูโทรฟิเคชัน (น้ำเขียวเน่าเสียจากสารอาหารเกิน)

๓) ใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า

นำวัสดุเหลือใช้ เช่น มูลไก่และแกลบ ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการเกษตร มารีไซเคิลให้เกิดประโยชน์ ลดปริมาณขยะอินทรีย์ที่ต้องกำจัด

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่มีองค์ความรู้โดดเด่นในด้านการผลิตผักปลอดภัย ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรยั่งยืน

ภายใน ศพก. ได้มีการรวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ผลิต ตลอดจนผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงาน โดยเน้นการพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติ อาทิ

๑. การตรวจวัดวิเคราะห์ดิน เพื่อประเมินความอุดมสมบูรณ์และกำหนดแนวทางการปรับปรุงดินอย่างเหมาะสม

๒. การผลิตเชื้อไตรโคเดอร์มา สำหรับควบคุมโรคพืชทางชีวภาพ ลดการใช้สารเคมีและเพิ่มความปลอดภัยในการผลิต

๓. การผสมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อให้พืชได้รับธาตุอาหารที่เพียงพอและเหมาะสม ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ย

๔. การผลิตปุ๋ยหมักคุณภาพสูงและปุ๋ยหมักเติมอากาศ ซึ่งช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ต่อดิน ช่วยปรับปรุงโครงสร้างดินและรักษาสีเขียว

๕. การวางแผนการปลูกพืชตามฤดูกาล เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานความปลอดภัย และสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้เหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้เกษตรกรสามารถยกระดับคุณภาพผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต แต่ยังส่งเสริมให้เกิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ช่วยสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชน และสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนากระบวนการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จึงนับเป็น ต้นแบบของการจัดการความรู้ด้านการเกษตรปลอดภัย ที่สามารถถ่ายทอดไปสู่เกษตรกรและผู้สนใจ นำไปสู่การพัฒนาการเกษตรในระดับครัวเรือน ชุมชน และจังหวัดได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่มีความโดดเด่นด้านการผลิตผักปลอดภัย ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับกระแสความต้องการของผู้บริโภคที่มุ่งเน้นการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ศูนย์แห่งนี้ได้ถูกพัฒนาให้เป็นจุดเรียนรู้หลักสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจ โดยเปิดให้บริการเป็นพื้นที่สำหรับ การฝึกอบรมและการศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของ ศพก. คือการมีเกษตรกรต้นแบบ ทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ในกระบวนการผลิตผักชนิดต่าง ๆ ตั้งแต่การเตรียมดิน การเลือกพันธุ์พืช การจัดการศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรต้นแบบเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นผู้ปฏิบัติจริง แต่ยังเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในแปลงเกษตรของผู้เข้าร่วมอบรม

นอกจากนี้ การดำเนินงานของ ศพก. ยังได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผ่านกระบวนการบูรณาการความร่วมมือทั้งในด้านองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และการติดตามประเมินผล ทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตผักปลอดภัยมีความเข้มแข็งและเป็นระบบ ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรให้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชุมชนและตลาด

จากบทบาทดังกล่าว ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอสอยดาว จึงไม่เพียงเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงปฏิบัติ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาภาคการเกษตรของท้องถิ่น ผ่านการสร้างเกษตรกรต้นแบบ การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และการพัฒนาระบบการผลิตที่เน้นมาตรฐานความปลอดภัย ตลอดจนการสร้างความรู้ความเข้มแข็งให้กับชุมชนเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

นอกจากการดำเนินงานในบริบทของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอสอยดาวแล้ว เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ยังมีอีกหนึ่งบทบาทสำคัญที่ได้รับการคัดเลือกจากกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นั่นคือการทำหน้าที่เป็น หมอดินอาสา ซึ่งนับเป็นกลไกสำคัญในการกระจายองค์ความรู้และการให้บริการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสู่ระดับชุมชน

หมอดินอาสาเป็นอาสาสมัครด้านการเกษตรที่ปฏิบัติหน้าที่เสมือนเป็น “ตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐ” ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกัน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ สู่เกษตรกรในท้องถิ่น โดยทำหน้าที่คล้ายกับ “ที่ปรึกษาเกษตรกร” ในระดับหมู่บ้านหรือชุมชน

บทบาทดังกล่าวครอบคลุมทั้งการให้คำปรึกษา การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ และการรับเรื่องร้องเรียนหรือปัญหาที่เกษตรกรประสบในพื้นที่ อาทิ ปัญหาดินเสื่อมโทรม การขาดความสมดุลของธาตุอาหารดิน หรือปัญหาการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร จากนั้นจึงวิเคราะห์และให้แนวทางแก้ไขเบื้องต้น พร้อมทั้งประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญของกรมพัฒนาที่ดินหากเป็นกรณีที่ต้องการการสนับสนุนเชิงลึก

ด้วยเหตุนี้ หมอดินอาสาจึงถือเป็น “กลไกเสริม” ที่ช่วยให้การบริการทางวิชาการของภาครัฐเข้าถึงเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นพลังสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อำเภอสอยดาว อันจะนำไปสู่การพัฒนาเกษตรกรรมที่มั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

หนึ่งในบทบาทที่โดดเด่นของ ศพก. คือ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ทางวิชาการแก่เกษตรกรและผู้สนใจ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นภายในศูนย์ โดยแต่ละฐานการเรียนรู้ถูกออกแบบเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่ถูกต้อง ครบถ้วน และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เช่น

๑. การตรวจวิเคราะห์ดิน ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างดิน การตรวจค่าวิเคราะห์ดิน และการแปลผลการวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจด้านการจัดการปุ๋ยและการปรับปรุงบำรุงดินอย่างเหมาะสม

๒. การผลิตเชื้อไตรโคเดอร์มา ถ่ายทอดกระบวนการผลิตและการนำไปใช้ในการควบคุมโรคพืชทางชีวภาพ ลดการพึ่งพาสารเคมีทางการเกษตร และสร้างความปลอดภัยทั้งต่อเกษตรกรและผู้บริโภค

๓. การผสมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ให้บริการความรู้ด้านการผสมปุ๋ยที่สอดคล้องกับผลวิเคราะห์ดิน เพื่อให้พืชได้รับธาตุอาหารครบถ้วน ลดต้นทุนการผลิต และใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. การผลิตปุ๋ยหมักคุณภาพสูงและปุ๋ยหมักเติมอากาศ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพ ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินและส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๕. การวางแผนการปลูกพืชตามฤดูกาล ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบการปลูกที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และฤดูกาล เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานดังกล่าวมิได้จำกัดผลลัพธ์เพียงการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรรายบุคคลเท่านั้น แต่ยังสร้างผลลัพธ์เชิงวงกว้าง ช่วยยกระดับคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตรของพื้นที่ให้เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค และก่อให้เกิดการขยายผลองค์ความรู้ไปยังเกษตรกรรายอื่นในชุมชน จนเกิดเป็นเครือข่ายการผลิตผักปลอดภัยที่มีความเข้มแข็ง

ดังนั้น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอสอยดาว จึงไม่เพียงเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติ แต่ยังเป็น กลไกการพัฒนาเชิงระบบ ที่เชื่อมโยงงานวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร และการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเกษตรกรรมที่มั่นคงปลอดภัย และยั่งยืนในระดับท้องถิ่นและสามารถต่อยอดไปสู่ระดับจังหวัดและประเทศได้

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอสอยดาว ได้ดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการจัดอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมแก่ เกษตรกรผู้นำสำหรับการเข้าสู่ระบบการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของภาครัฐในการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการเกษตรในระดับพื้นที่

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๖ ศูนย์เรียนรู้ฯ ได้จัดการอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรแปลงใหญ่ที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้จริงในการผลิต โดยมีแปลงใหญ่ที่เข้ารับการอบรม ดังนี้

๑. แปลงใหญ่กระวาน หมู่ที่ ๑๐ ตำบลทรายขาว สมาชิกที่ผ่านการอบรมจำนวน ๓๐ ราย

๒. แปลงใหญ่มะม่วง หมู่ที่ ๑๕ ตำบลทับช้าง สมาชิกที่ผ่านการอบรมจำนวน ๓๐ ราย

๓. แปลงใหญ่ลำไย หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายขาว สมาชิกที่ผ่านการอบรมจำนวน ๓๐ ราย

การดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในฐานะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร ที่สามารถสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรรายย่อยให้ก้าวเข้าสู่ระบบการผลิตที่มีมาตรฐานและมีความเข้มแข็งในเชิงเศรษฐกิจ

๔

๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ดำเนินงานร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอสอยดาว โดยที่ ศพก. เป็น แหล่งปฏิบัติการเรียนรู้ ที่สนับสนุนการทำงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ ใช้เป็นพื้นที่ฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรรายย่อย โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้กำหนดหลักสูตรและติดตามผล ทำหน้าที่ “หน่วยขยายผล” เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรในอำเภอสอยดาวเข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ เช่น การผลิตผักปลอดภัย การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน สร้างเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการเผยแพร่ความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ไม่เพียงเท่านั้นยังมีการพื้นที่ ศพก. เป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมสำคัญ เช่น การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดอบรม เกิดเป็นเครือข่ายเกษตรกรแปลงใหญ่ เช่น กระจวาน มะม่วง และลำไย ที่ผ่านการอบรมจาก ศพก.

ร่วมมือกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน ในถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ดินและน้ำ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ผ่านเครือข่าย หมอดินอาสา สนับสนุนการใช้ชุดตรวจวิเคราะห์ดินและการจัดทำฐานข้อมูลดินในพื้นที่ สารเร่ง พด. และกรมวิชาการเกษตร ถ่ายทอดผลงานวิจัยและนวัตกรรม เช่น การผลิตเชื้อไตรโคเดอร์มา การผลิตปุ๋ยหมักคุณภาพสูง และปุ๋ยหมักเติมอากาศ นำองค์ความรู้เชิงเทคโนโลยีมาใช้แก้ปัญหาเฉพาะด้านการผลิต

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอสอยดาว สามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. บทบาทต่อชุมชน

- การเป็นผู้นำทางความรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตผักปลอดภัย การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ยอินทรีย์ และชีวภัณฑ์ให้กับเกษตรกรในชุมชน
- การสร้างแรงบันดาลใจ ที่เป็นต้นแบบการปรับตัวจากการทำพืชเชิงเดี่ยวมาสู่การผลิตแบบผสมผสานที่มั่นคง ทำให้เกษตรกรคนอื่นเห็นแนวทางที่ปฏิบัติได้จริง
- การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิต จัดตั้งเครือข่ายผักปลอดภัย และสร้างตลาดชุมชน ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองในระดับหมู่บ้านและตำบล

- การยกระดับคุณภาพชีวิต ทำให้ครัวเรือนในชุมชนมีอาหารปลอดภัย มีรายได้สม่ำเสมอ ลดปัญหาหนี้สินและสุขภาพจากการใช้สารเคมี

๒. บทบาทต่อภาคการเกษตรของอำเภอสอยดาว

- การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นแหล่งอบรม ศึกษาดูงาน และขยายผลองค์ความรู้ไปยังเกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่

- การสนับสนุนนโยบายรัฐ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายเกษตรปลอดภัย และแปลงใหญ่ ให้เกิดผลในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

- การบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ ประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี และหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และการตลาด

- การรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้น้ำอินทรีย์ ปุ๋ยหมักเต็มอากาศ และชีวภัณฑ์ แทนการใช้สารเคมี ลดผลกระทบต่อดิน น้ำ และสุขภาพ

- การสร้างชื่อเสียงให้ท้องถิ่น ทำให้อำเภอสอยดาวเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งผลิตผักปลอดภัยคุณภาพสูงของจังหวัดจันทบุรี และสามารถขยายผลสู่การเป็นต้นแบบระดับภูมิภาค

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

จากการประกอบอาชีพการปลูกกล้วยเชิงเดี่ยว ซึ่งประสบปัญหาด้านราคาผลผลิตตกต่ำอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดภาวะหนี้สินในครัวเรือน เกษตรกรดังกล่าวได้ตระหนักถึงข้อจำกัดและความเสี่ยงของการทำเกษตรเชิงเดี่ยว จึงได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิตไปสู่การปลูกผักปลอดภัย โดยมีการจัดระบบการปลูกพืชหลากหลายชนิดตามฤดูกาล อาทิ คენห่า ผักกาดขวางตุง ผักบุ้ง ถั่วพุด และผักกาดขาว เพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนที่ต่อเนื่องและมั่นคงตลอดทั้งปี

การปรับเปลี่ยนดังกล่าวก่อให้เกิดผลสำเร็จในหลายมิติ ทั้งในด้านการสร้างรายได้ที่มั่นคง แก่ครัวเรือน การลดภาระหนี้สิน และการสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพการเกษตรที่ยั่งยืน นอกจากนี้ เกษตรกรต้นแบบยังได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ ในชุมชน จนสามารถขยายผลไปสู่การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอสอยดาว ซึ่งได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการผลิตผักปลอดภัย

ปัจจุบัน เกษตรกรต้นแบบได้รับบทบาทสำคัญในฐานะประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอสอยดาว ทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรปลอดภัยให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจในพื้นที่และนอกพื้นที่ ตลอดจนเป็นแกนกลางในการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อยกระดับคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน และสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้แก่เกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น ความภาคภูมิใจของเกษตรกรต้นแบบรายนี้ จึงได้จำกัดอยู่เพียงในระดับครัวเรือน แต่ยังไม่ขยายผลสู่ระดับชุมชนและสังคม โดยการเป็นต้นแบบในการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตผักปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายด้านการเกษตรปลอดภัยและเกษตรยั่งยืน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร ชุมชน และสังคมโดยรวมในระยะยาว

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

ถึงแม้เกษตรกรต้นแบบ จะมีได้ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนในเชิงโครงสร้างทางการบริหารท้องถิ่น แต่บทบาทในฐานะผู้นำทางด้านการเกษตรกลับมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ โดยเฉพาะในบริบทของอำเภอสอยดาว ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้อต่อการปลูกพืชได้หลากหลายชนิด ทั้งไม้ผลเศรษฐกิจและผักปลอดภัยที่ได้คุณภาพตรงตามมาตรฐานตลาด

การดำเนินงานของเกษตรกรต้นแบบมิได้มุ่งเพียงการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเท่านั้น แต่ยังเป็นแบบอย่างในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตพืชผักปลอดภัยสู่เกษตรกรรายอื่นในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นผู้นำเชิงวิชาการและการเป็นผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ที่ก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรในชุมชน เกษตรกรต้นแบบสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และเกษตรกรในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน

ดังนั้น แม้ไม่ได้มีสถานะเป็นผู้นำชุมชนในเชิงโครงสร้าง แต่การเป็นผู้นำทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบอำเภอสอยดาว ถือได้ว่าเป็นการทำหน้าที่ผู้นำในอีกมิติหนึ่ง ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและพื้นที่โดยรอบอย่างเป็นรูปธรรม

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การเป็นเกษตรกรต้นแบบ มิได้หมายถึงเพียงการยกระดับการผลิตในครัวเรือนของตนเองเท่านั้น หากแต่สะท้อนถึงบทบาทเชิงเสียสละเพื่อส่วนรวมในหลายด้าน ดังนี้

๑). การแบ่งปันองค์ความรู้

เกษตรกรต้นแบบยินดีถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ทางวิชาการ และเทคนิคการผลิตผักปลอดภัยที่สั่งสมมาจากการปฏิบัติงานจริงแก่เกษตรกรรายอื่น โดยไม่หวังวิชา ถือเป็นการเสียสละเวลาและแรงกายเพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกรรายอื่นพัฒนาศักยภาพตนเอง

๒) การใช้พื้นที่ส่วนบุคคลเป็นแหล่งเรียนรู้สาธารณะ

การเปิดพื้นที่การเกษตรของตนเองให้เป็น ศพก. เป็นการเสียสละทรัพยากรและพื้นที่ส่วนตัว เพื่อจัดทำเป็นฐานการเรียนรู้สำหรับผู้สนใจ นักเรียน นักศึกษา และเกษตรกรทั่วไป โดยไม่จำกัดเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

๓) การทำหน้าที่อาสาสมัครภาคเกษตร

ในบทบาทหมอดินอาสา เกษตรกรต้นแบบได้ทำหน้าที่เสมือนเป็นเจ้าหน้าที่ภาคสนามในการรับฟังปัญหา ให้คำปรึกษา และประสานการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร เป็นการเสียสละเวลาและโอกาสในการทำการผลิตของตนเองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน

๔) การสร้างผลประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าครัวเรือน

การพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม เช่น การผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ การใช้ชีวภัณฑ์ควบคุมโรคพืช และการจัดการดินอย่างยั่งยืน มิได้ก่อให้เกิดประโยชน์เพียงต่อแปลงเกษตรของตนเอง แต่ยังช่วยลดการใช้สารเคมีในพื้นที่โดยรวม ส่งผลต่อสุขภาพของชุมชนและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

๕) การเป็นผู้นำในภาคการเกษตร

เกษตรกรต้นแบบยอมรับบทบาทในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างเกษตรกรในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน แม้ต้องรับผิดชอบมากขึ้น แต่กลับสร้างผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเกษตรกรรมในระดับอำเภอและจังหวัด

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“เมื่อไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค ทุกก้าวคือเส้นทางสู่ความมั่นคงและความยั่งยืน” ทุกก้าวบนเส้นทางชีวิต เกษตรกรเต็มไปด้วยความท้าทาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาก็ธรรมชาติ ราคาผลผลิตที่ผันผวน หรือข้อจำกัดด้านทรัพยากร แต่หากเกษตรกรไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค เหล่าความยากลำบากเหล่านั้นจะกลายเป็นครูที่สอนให้เข้มแข็งและรอบคอบยิ่งขึ้น ทุกก้าวที่ก้าวผ่านไป ไม่ได้เป็นเพียงการก้าวเดินเพื่อความอยู่รอดของตนเองเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการก้าวเดินที่สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจครัวเรือน และเป็นรากฐานสู่ความยั่งยืนของชุมชนและสังคม

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑) นางสาวนภัสวรรณ งามสว่าง ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี

๒) นางสาวคณางค์ สมผล ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี

๓) นางสาวสิริรัตน์ จังอิน ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

๔) นางสาวฐานิดา สรรศรี ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

- ๕) นายสิงห์ไพ จำปาแดง เกษตรกรต้นแบบเจ้าของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
- ๖) นางสาวสุจิต จำปาแดง สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยตำบลทับช้าง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑. Mind Mapping ใช้แผนภาพความคิดช่วยจัดกลุ่มประเด็นให้ชัดเจน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางพัฒนา

๒.๒. Timeline หรือประวัติศาสตร์ชุมชน (Community Timeline) เพื่อทบทวนเหตุการณ์สำคัญ เช่น การเริ่มปลูกมะม่วงอกร่อง การเผชิญปัญหาแมลงวันผลไม้ เพื่อสร้างบทเรียนร่วมกัน

๒.๓. เวทีเล่าเรื่อง (Storytelling) โดยให้เกษตรกรต้นแบบหรือผู้ที่มีประสบการณ์มาเล่าประสบการณ์จริง ช่วยสร้างแรงบันดาลใจและทำให้เกิดการเรียนรู้จากเพื่อนเกษตรกร

๒.๔. ปฏิทินการผลิตพืช (Crop Calendar) เครื่องมือสำคัญในการถอดบทเรียน และการส่งเสริมการเกษตรเน้นการวางแผนอนาคตในเชิงฤดูกาล

๒.๕. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้พูดคุยกับเกษตรกรต้นแบบหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ช่วยให้เข้าใจ มุมมอง ประสบการณ์ และเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหา/อุปสรรค

เกษตรกรหรือผู้มีส่วนร่วมบางรายไม่สามารถอธิบายประสบการณ์ได้ครบถ้วน เนื่องจากความเคยชินกับการทำมากกว่าการเล่า ข้อมูลที่ได้กระจัดกระจาย ขาดการบันทึกอย่างเป็นระบบ ทำให้ยากต่อการรวบรวมเป็นองค์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนสำคัญคือการเตรียมความพร้อม โดยการจัดทำ แผนการถอดบทเรียนล่วงหน้า กำหนดเป้าหมาย เครื่องมือ และบทบาทหน้าที่ของทีมงานอย่างชัดเจน หรือให้การอบรมเบื้องต้น เกี่ยวกับความหมายและประโยชน์ของการถอดบทเรียนแก่ผู้เข้าร่วม

แผนพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี พ.ศ.๒๕๖๘
อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

การพัฒนา ศพก. เพื่อให้มีความพร้อมในการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่โดยสำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. อำเภอ ร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ศพก.ดังนี้

๑. การวิเคราะห์และมาตรการลดความเสี่ยงในการพัฒนา ศพก. ที่จะเกิดขึ้น ได้ ดังนี้

ที่	ด้านความเสี่ยง	ผลกระทบที่เกิด	มาตรการลดความเสี่ยง
๑.	ด้านการเงิน	- ต้นทุนการผลิตทางการเกษตร (ปุ๋ย/ยา) มีราคาสูงขึ้น	- ส่งเสริมให้สมาชิกมีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน - ใช้ชีวภัณฑ์เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี
๒.	ด้านการดำเนินงาน	- เกษตรกรต้นแบบสูงอายุ	- ชักชวนเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น
๓.	ด้านตลาด	- มีการรวบรวมผลผลิตให้พ่อค้าคนกลาง	- ส่งเสริมให้มีการขยายฐานลูกค้าให้มากขึ้น - หาดตลาดปลายทางเพิ่มขึ้น จะได้ไม่มีการผูกขาดด้านการตลาด
๔.	ด้านเทคโนโลยี	- เกษตรกรสูงอายุไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้	- หาทายาทเกษตรกร หรือชักชวนเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม
๕.	ด้านสิ่งแวดล้อม	- โรคและแมลงศัตรูพืช	- ส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์มากขึ้น
๖.	ด้านการเมืองและกฎระเบียบ	- การขอขบสนับสนุนทางท้องถิ่น - สมาชิกบางรายขาดการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	- บูรณาการกิจกรรมร่วมกับท้องถิ่นอยู่เสมอ - กำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับให้ชัดเจนและครอบคลุม และกำหนดให้สมาชิกปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

***หมายเหตุ: ด้านความเสี่ยงสามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมตามสภาพพื้นที่ของ ศพก. นั้น ๆ

๒. Pain Point การพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ มีประเด็นดังนี้

ประเด็น		มี	ไม่มี
๑.๑ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์			
๑) กลุ่มเป้าหมาย เลือกบุคคลเป้าหมายที่มารับบริการและเรียนรู้ใน ศพก.			
	เกษตรกรในชุมชน	√	
	เกษตรกรนอกชุมชน	√	
	ประชาชนทั่วไป	√	
	นักเรียน นักศึกษา ที่สนใจด้านเกษตร ของ ศพก.นั้น	√	
	อื่น ๆ ระบุ.....		
๒) วัตถุประสงค์ของ ศพก.			
	เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร	√	
	เพื่อเพิ่มทักษะการผลิตสินค้าเกษตร	√	
	เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน	√	
	เพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร	√	
	อื่น ๆ ระบุ		
๑.๒ สถานที่และจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน			
๑) สถานที่ตั้ง			
	สะดวกเข้าถึงง่าย	√	
	การคมนาคมสะดวก	√	
	ใกล้ชุมชน	√	
	อื่น ๆ ระบุ		
๒) โครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมในการรองรับผู้เข้าไปเรียนรู้			
	ศาลาเรียนรู้	√	
	สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้	√	
	ห้องน้ำ	√	
	โต๊ะ – เก้าอี้	√	
	อื่น ๆ ระบุ.....		
๑.๓ พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ ประกอบด้วย			
	ออกแบบหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร		√
	พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยเน้นที่เทคนิคการผลิตที่ทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	√	
	จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่เข้าใจง่ายและครอบคลุม		√
	จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานเพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ	√	

ประเด็น		มี	ไม่มี
๑.๔ สร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญและวิทยากรร่วมในการถ่ายทอดความรู้			
	เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน มาเป็นวิทยากรร่วม	√	
	สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร	√	
	ร่วมมือกับเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่าง และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรรายอื่น	√	
๑.๕ จัดกิจกรรมการเรียนรู้			
	จัดการฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้น และกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	√	
	จัดการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ	√	
๑.๖ การให้คำปรึกษาและการสนับสนุน			
	ให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านเทคนิคแก่เกษตรกรผ่านทางสื่อออนไลน์ หรือการเยี่ยมชมในพื้นที่	√	
	จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความรู้และการแก้ไขปัญหา	√	
๑.๗ การวิจัยและพัฒนา			
	ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเทคนิคการผลิตใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และผลผลิต	√	
	ทดลองและประเมินเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ เพื่อแนะนำให้เกษตรกร	√	
๑.๘ ประเมินผลและปรับปรุง			
	ประเมินผลการดำเนินงานของ ศพก. เป็นประจำ เพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของศูนย์	√	
	ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมเป็นประจำ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรม	√	
	รวบรวมข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมเพื่อพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	√	
	ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมและบริการให้สอดคล้อง กับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของเกษตรกร	√	
๑.๙ การตลาดและการประชาสัมพันธ์			
	ประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้และหลักสูตรการฝึกอบรมผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ และการประชาสัมพันธ์ในชุมชน	√	
	สร้างความร่วมมือกับสถาบันเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายเครือข่ายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย	√	
	จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เช่น งานแสดงสินค้าและการแข่งขัน เพื่อดึงดูดเกษตรกรและส่งเสริมการใช้บริการของศูนย์เรียนรู้		√

๓. การวางแผนพัฒนาการศึกษาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อจัดทำแผนพัฒนา ศพก. โดยให้เกษตรกรต้นแบบวางแผนพัฒนา ศพก. เริ่มจากการมองเกษตรกรในชุมชนลูกค้า ผู้มาใช้บริการ ศพก. สินค้า การวางแผนจัดการ Supply Chain การจัดการเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ การจัดการเครือข่าย โดยการใช้เครื่องมือ Model Canvas

Model Canvas				
๑. สมาชิกในชุมชน/พ่อค้าคนกลางรวบรวมผลผลิตสู่ตลาดกลาง		๒. ลูกค้ามีความต้องการผักที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อการบริโภค		๓. สร้างเพจประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับลูกค้าทั้งภายในและภายนอกชุมชน
๔. รักษาคุณภาพและมาตรฐานของผลผลิตให้อยู่ในระดับที่ดี และการให้บริการด้วยความจริงใจ				
๕. มีจุดเด่นด้านการใช้ชีวภัณฑ์ในการผลิต ลดความเสี่ยงในการใช้สารเคมี	๖. เป็นแหล่งผลิตปุ๋ยหมักเต็มอากาศ สำหรับใช้ในการแปลงผัก พร้อมทั้งจำหน่ายให้แก่สมาชิกอีกด้วย	๗. สมาชิกได้รับใบรับรองมาตรฐาน GAP	๘. ผักสด/แปรรูปผัก	๙. กลุ่มไลน์/เบอร์โทรศัพท์
ความรู้ / ข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม				
๑๐. ความรู้ด้านการผลิตผักคุณภาพ/การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงในผัก			๑๑. หน่วยงานภาคีสนับสนุน ได้แก่ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	
ควรสร้างเครือข่ายกับใคร ? อย่างไร ?				
๑๒. ศูนย์เครือข่าย ศพก.อำเภอ สอยดาว/กลุ่มแปลงใหญ่/เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)		๑๓. มีวิทยากรภายนอกเข้ามาให้ความรู้ในด้านต่างๆ		๑๔. มหาวิทยาลัยต่างๆ/หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนองค์ความรู้/หน่วยงานท้องถิ่น

แผนพัฒนา ศพก. อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

[illegible]

หลักสูตรวิชาหลักประจำ ศพก. อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

หลักสูตร การผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ

วัตถุประสงค์หลักสูตร

๑. เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์
๒. เพื่อลดต้นทุนเพราะไม่ต้องกลับกองปุ๋ยหมัก

บุคคลเป้าหมาย สมาชิกและเกษตรกรทั่วไป

เนื้อหาวิชาโดยสรุป

ส่วนผสมของวัสดุอินทรีย์มีความสำคัญมากในการทำปุ๋ยหมักให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากจะใช้ในการผลิตพืชระบบเกษตรอินทรีย์ เพราะธาตุอาหารพืชที่เป็นองค์ประกอบในปุ๋ยหมักย่อยสลายและแปรสภาพมาจากสารประกอบอินทรีย์ที่เป็นองค์ประกอบในวัสดุอินทรีย์ที่ใช้เป็นส่วนผสมในการหมัก หากวัสดุอินทรีย์มีไนโตรเจนหรือโปรตีนสูง จะได้ปุ๋ยหมักที่มีไนโตรเจนสูง และวัสดุอินทรีย์ที่มีฟอสฟอรัสสูงจะได้ปุ๋ยหมักที่มีฟอสฟอรัสสูงเช่นเดียวกัน ในขณะเดียวกันปุ๋ยหมักก็เป็นแหล่งอินทรีย์วัตถุที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบำรุงดิน เนื่องจากวัสดุอินทรีย์ในปุ๋ยหมักมีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบหลัก ดังนั้นเมื่อใส่ปุ๋ยหมักก็จะเป็นการใส่อินทรีย์วัตถุลงไปในดิน ทำให้ดินมีอินทรีย์วัตถุเป็นองค์ประกอบมากขึ้นด้วย

ส่วนผสมของวัสดุอินทรีย์ในการผลิตปุ๋ยหมักคุณภาพ จึงเน้นการใช้วัสดุอินทรีย์ในท้องถิ่นที่มีไนโตรเจน และคาร์บอนสูงมาผสมรวมกัน โดยไม่เน้นการใส่ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยยูเรีย (เนื่องจากปุ๋ยเคมีห้ามใช้ในระบบการผลิตพืชระบบเกษตรอินทรีย์) ส่วนผสมที่สำคัญประกอบด้วยสองส่วนหลัก คือ

- **วัสดุที่มีไนโตรเจนสูง** เพื่อเป็นแหล่งไนโตรเจนสำหรับจุลินทรีย์ในกองปุ๋ยหมักหรือกระบวนการหมัก ได้แก่ มูลไก่แกลบหรือมูลไก่เนื้อ 150 กิโลกรัม ผสมรวมกับมูลโค กระบือ แพะ แกะ ช้าง หรือม้าอย่างใดอย่างหนึ่ง หากส่วนผสมมีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบสูงเกินไปจะทำให้มีกลิ่นฉุน เพราะเกิดแก๊สแอมโมเนียซึ่งจะทำให้เกิดการสูญเสียไนโตรเจน มักพบในสภาพที่มีความชื้นสูง คุณสมบัติกรด ต่างในกองปุ๋ยหมักเป็นต่าง และอุณหภูมิในกองปุ๋ยหมักสูงเกิน 60 องศาเซลเซียสในสภาพกองใหญ่ๆ หากมีไนโตรเจนสูงจะทำให้กองปุ๋ยหมักมีอุณหภูมิสูงมากติดต่อกันนานมากกว่า 1 เดือน เพราะกิจกรรมของจุลินทรีย์ในธรรมชาติ หรือมูลสัตว์มีการย่อยสลายสารประกอบโปรตีนที่มีไนโตรเจนสูงให้เป็นสารอินทรีย์ไนโตรเจนที่มีโมเลกุลขนาดเล็กลงจนเป็นธาตุอาหารที่พืชสามารถดูดไปใช้ได้ทางราก
- **วัสดุที่มีคาร์บอนสูง** เพื่อเป็นแหล่งพลังงานของจุลินทรีย์และช่วยลดความแน่นทึบในกองปุ๋ยหมัก เพิ่มการระบายอากาศภายในกองปุ๋ยวัสดุเหล่านี้ ได้แก่ เศษพืช ใบไม้ ชี้อ้อย ชูมะพร้าว ทะลายมะพร้าว และใบมะพร้าว หรือทะลายปาล์มบด เป็นต้น อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่

วิธีการอบรม (เช่นการบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น)

- มีการบรรยาย/ศึกษาดูงาน ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ ถาม – ตอบ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขั้นตอนการผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ

- การฝึกปฏิบัติ โดยการเตรียมอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

1) ซึ่งส่วนผสมตามสูตร คือ มูลไก่ 150 กิโลกรัม มูลช้างหรือมูลกระบือ 150 กิโลกรัม และขุยมะพร้าว หรือใบมะพร้าวบด 50 กิโลกรัม (สัดส่วน 3:3:1 โดยน้ำหนัก) เติมน้ำประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก หรือเติมน้ำให้เปียกชุ่มจนสามารถปั้นเป็นก้อนได้และเมื่อใช้หัวแม่มือกดจะแตกได้ง่าย แล้วจึงนำไปใส่ในช่องหมักจนเต็มเสมอขอบของหมัก โดยไม่ต้องย่ำกองให้แน่น เพื่อให้วัสดุอินทรีย์มีช่องว่างเหมาะสมให้อากาศสามารถกระจายในกองปุ๋ยหมักได้อย่างทั่วถึง

2) เปิด-ปิดระบบเติมอากาศด้วยนาฬิกาอัตโนมัติ วันละ 6 ครั้งโดยเปิดครั้งละ 1 ชั่วโมงรวมทั้งสิ้นเปิดวันละ 6 ชั่วโมงและปิดครั้งละ 3 ชั่วโมงรวมทั้งสิ้นปิดวันละ 18 ชั่วโมง ประมาณ 30 วัน เสียค่าไฟฟ้า 200-300 บาทต่อเดือน เติมน้ำทุกๆ 7 วัน โดยการพ่นน้ำด้านบนกองปุ๋ยให้ชุ่ม หรืออาจติดหัวสปริงเกอร์พ่นน้ำป้องกันผิวหน้ากองปุ๋ยหมักแห้ง

3) เมื่อครบ 30 วัน นำปุ๋ยออกจากช่องหมัก มากระจายเป็นกองเล็กๆ กว้าง 1.5 เมตร สูง 50 เซนติเมตร ยาวขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ เพื่อรอให้ปุ๋ยสุกหรือย่อยสลายสมบูรณ์อีกประมาณ 30-45 วัน ก่อนจะตรวจสอบการย่อยสลายที่สมบูรณ์และนำไปใช้ในการปลูกพืชต่อไป

สื่อที่ใช้ในการอบรม

สื่อบุคคล และการฝึกปฏิบัติ

ประโยชน์ที่ผู้เรียนรู้จะได้รับ

เกษตรกรและผู้สนใจ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศได้ ซึ่งเป็นวิธีการผลิตปุ๋ยหมักโดยไม่ต้องกลับกอง ในกระบวนการผลิตสามารถควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพปุ๋ย เช่น ความสมดุลธาตุอาหารความชื้น อุณหภูมิและอากาศ จึงทำให้ได้ปุ๋ยหมักที่สมบูรณ์ ธาตุอาหารพืชอยู่ในรูปพร้อมใช้ เช่นเดียวกับปุ๋ยเคมี แต่มีคุณสมบัติที่ดีกว่ากล่าวคือ ปุ๋ยหมักเติมอากาศที่หมักสมบูรณ์ประกอบด้วยธาตุอาหารพืชทั้งธาตุหลัก ธาตุรอง ธาตุเสริมทำให้ต้นพืชเจริญเติบโตด้วยความแข็งแรง มีความต้านทานต่อโรคแมลง

บันไดผลลัพธ์ โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี)

วัตถุประสงค์ : สร้างกลไกในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ เพื่อให้ ศพก. เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรในพื้นที่

เจือใจ : งานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ต้องมีการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จุดเน้น : เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ โดยยึดหลัก “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้”

กิจกรรม

- ประชุมคณะทำงานและสมาชิก
 - โครงการสร้างการแบ่งบทบาท หน้าที่กรรมการ
 - จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน
 - การออกแบบการจัดกิจกรรมต่างๆของโครงการ
- สำรวจ รวบรวมและพัฒนาฐานข้อมูลเป้าหมายจำนวน 10 ราย
- วิเคราะห์ ประเมินผลและจัดทำรายงาน

ผลลัพธ์

- มีคณะทำงาน ศพก. เป็นกลไก ระดับอำเภอ มีความสามารถในการดำเนินโครงการ

ตัวชี้วัด

- มีโครงการสร้างคณะทำงานอย่างน้อย 10 คน
- เกิดการแบ่งบทบาท หน้าที่และปฏิบัติตามแผน
- มีการใช้ข้อมูลวิเคราะห์จัดทำแผนงานที่สอดคล้องกับแผนอบรมให้ความรู้
- มีแผนปฏิบัติงานกับปฏิทินการทำงานโครงการ

- จัดเวทีสร้างความรู้
- อบรมพัฒนาทักษะ
- อบรมการจัดการในการผลิตสินค้าเกษตร
- กิจกรรมศึกษาดูงาน

- มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความร่วมมือ ในการขับเคลื่อนงานที่เป็นรูปธรรม

- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมโครงการ มีความรู้ ความเข้าใจ
- เกิดกติกาข้อตกลงร่วมกันในการขับเคลื่อนงาน
- ร้อยละ 60 ของผู้เข้าร่วมโครงการมีแผนการผลิตสินค้าเกษตร

- พัฒนาวิทยากร
- พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้
- พัฒนาฐานเรียนรู้
- พัฒนาพื้นที่บริเวณ ศพก.
- สินค้าเกษตรได้รับรองมาตรฐาน
- ประเมินศักยภาพ ศพก.
- การประกวด ศพก. ดีเด่น

- มีกลไกสนับสนุนการปฏิบัติงานและติดตามการดำเนินงานโครงการ

- มีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- มีการบันทึกข้อมูลและสรุปผลการปฏิบัติงาน
- มีผลการประเมิน ศักยภาพ ศพก.

- เวทีสรุปบทเรียน
- การสำรวจข้อมูล Final Line
- จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

- เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนในระดับอำเภอ ต้นแบบของการยกระดับเกษตรกรสู่ผู้ประกอบการ และชุมชนเกษตรสู่ความยั่งยืน

- รายงานผลการดำเนินงานโครงการ
- มีบทเรียนหรือชุดความรู้สู่การพัฒนา
- มีโมเดลต้นแบบการพัฒนา
- เกิดการพัฒนาเชิงนโยบาย

สำนักงานเกษตรอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี